

СТОЈАН СРБИНОВ (STOJAN SRBINOV)

ВО ДОМОТ НА СТОЈАН СРБИНОВ ВО МЕЛБУРН*

**Тој се бореше за национално и културно презентирање на македонската вистина во Австралија.
– Безброј средби и разделби со Македонците од Мелбурн**

Да се патува за Австралија значи да се поминат повеќе од дваесетина илјади километри, да се „прескокне“ Екваторот преку неколку мориња и еден океан и да се оди во спротивно годишно време од Европа. А, за авторот на овие редови патувањето за Австралија беше вистински предизвик, задоволство и едно искуство повеќе во животот. Во исто време, тоа службено и работно патување претставува збогатување на сознанијата за петтиот континент и за активностите и животот на македонските доселеници. А, тие наши луѓе се интегрален дел на таа демократска и мултикултурна земја, која средновековните географи ја нарекле „непозната јужна земја“ (terra australis incognita).

Првата станица беше Мелбурн, најважниот политички, административен, трговски и културен центар на државата Викторија и пошироко и најголема македонска колонија. Затоа, во Мелбурн човек повеќе се чувствува како во Македонија, бидејќи покрај англискиот, таму се зборува и македонски јазик. Насаеде ќе сретнете Македонци, слично како да се наоѓате во Торонто, во Детроит... Во Мелбурн има Македонци од сите делови на Македонија: од Охрид до Благоевград и од Скопје до Солун. Во минатото побројни биле од Беломорска Македонија, од Леринско и Костурско, кои се и иницијатори и градители на првата македонска православна црква во Австралија, а и прва во иселеништвото, „Свети Ѓорѓи“ во Мелбурн, изградена во 1960 година. Но, во последните децении, бројот на доселениците од Битолско, Прилепско, Преспанско, Охридско и други делови е многу поголем.

Во Мелбурн ни беше укажано гостопримство, срдечност, топлина и пријателство во семејството на Андреа и Ордана Бранови. Андреа е спортски новинар, ентузијаст, одличен соговорник, водич, познавач на приликите и луѓето и познат општественик во македонската колонија. Тој е од Буф, едно од најголемите и најпознати македонски села во минатото. Андреа ни помогна да посетиме голем број институции и познати иселеници, меѓу кои и домот на македонски иселеник, покојниот Стојан Србинов, еден од пионерите во иселеничките движења во Австралија.

Стојан Србинов бил роден исто така во селото Буф, Леринско, а поголемиот дел од животот го поминал во Австралија, борејќи се за македонската кауза, за сè она што значи афирмација на Македонците од сите делови на Македонија. Тој се борел за национално и културно презентирање на македонската вистина во новите средини во Австралија. Стојан бил еден од првите иницијатори за изградба на македонската православна црква „Св. Ѓорѓи“ во Мелбурн, а покренал и голем број весници, билтни и други гласила, меѓу кои и „Македонска искра“, првиот весник на македонски јазик во Австралија и воопшто во иселеништвото. Во исто време, тој бил и редовен соработник од петтиот континент на весникот „Македонија“ во Торонто.

Домот на Стојан Србинов се наоѓаше во еден убав и угледен дел на Мелбурн. Куќата беше на два ката со средена македонска градина. Посетата на домот на овој наш истакнат иселеник ја организиравме со Андреа Бранов кој, всушност, е внук на Стојан. Во куќата беше само неговата сопруга Фанија која љубезно нè пречека. Подолг период разговаравме за нејзиниот покоен сопруг, за минатото, успесите, падовите, за сè што таа знаеше за него и неговите активности. Таму имавме прилика да видиме дел од оставината на книги, весници, документи и други материјали, за кои дадовме предлог да бидат пренесени во Архивот на суверена и самостојна Македонија, каде што ќе бидат заштитени, зачувани и пристапни за македонските научници. Притоа, би се формирала архивска фондација „Стојан Србинов“ и вечно ќе се споменува неговото име. Таков е случајот со архивата на Спиро Василев од Торонто, фондацијата „Катин“ на авторот на овие редови, како и други граѓани што имале значајни архиви и ги подариле на постојано чување со специфични режими на користење на Архивот, кој му посветува сериозно внимание за истражување на граѓа во Бугарија, Турција, Русија, Албанија и други земји.

Во Мелбурн се сретнавме и разговаравме, исто така, со многу претставници на македонски православни цркви и друштва, асоцијации, информативни гласила и истакнати иселеници, меѓу кои Ристо Алтин, активист и соработник на Стојан Србинов, Милош Панов, претседател на МПЦО „Свети Никола“, со бизнисменот Алек Клашов од Буф, поранешен сопственик на една од најголемите фабрики за сокови во Австралија, „Патра“, како и еден од донаторите и претседателите на фудбалскиот клуб „Македонија – Престон“, а чиј брат Симе (Сем) Клашев живее во Хамилтон, Онтарио. Се сретнавме и со старите познаници: познатиот лингвист, преведувач и македонист, Џим Томев, со д-р Крис Поповски, Атанас Талевски од Комитетот за човекови права, со голем број членови од организацијата за социјални и етнички прашања, „Александар и Делчев“ и од Националната библиотека „Свети Климент Охридски“ што официјално ја отвори авторот на овој текст, како претставник на Владата на Република Македонија. Потоа се сретнав и разговарав со Танас Крлевски од Одборот на децата - бегалци од Егејска Македонија, со Арменчанецот Кочо Крушората, претседател на Друштвото на пензионерите, со членови на

литературното друштво „Браќа Миладиновци“, на Македонско - австралиската театарска група, фолклористи, новинари, интелектуалци...

Исто така, се сретнав и со семејствата на мои познати и роднини од детството од Преспа што ми причини посебно задоволство, меѓу кои Петре Петревски, одмерен и трудољубив, Јонче Петревски, поранешен претседател на МПЦО „Свети Никола“ во Престон и со Славе Милевски, сите од Љубојно. Меѓутоа, посебен впечаток со своето гостопримство, топлина и благодарност ми остави семејството на Гоче и Кита Грпчеви. Добродушната Кита е од селото Битуша, Леринско, а Гоче од селото Наколец, Преспа. Карактеристика за четирите браќа Грпчеви е чиста македонска: Јосиф е во Македонија, покојниот Коле живееше во Војводина, Славета судбината го однесе во Торонто, а, ете, Гоче живеше во Австралија. Таква е македонската трагедија: животот, условите и поделбите го натерале Македонецот да свие гнездо насекаде во светот, но вечно да биде врзан со дедовската земја - Македонија.

* Текстот за Стојан Србинов е објавен во книгата “Во Австралија како дома”, на Славе Николовски –

Катин, Матица македонска, Скопје 1992 87-90.